

ب. قلمرو اقتصاد

۱. مدارهای توسعه نیافتگی در اقتصاد ایران

این کتاب که در حقیقت مجموعه مقالات دکتر حسین عظیمی آرانی است، در ۴۰۵ صفحه به بررسی اقتصادی - اجتماعی ایران معاصر پرداخته است. کتاب ابتدا یک تصویر کلان از وضعیت کشور ارائه داده و سپس نقش توزیع درآمد، سیاست گذاری و بودجه نویسی را در شکل گیری وضع موجود بررسی کرده و در نهایت به صورت موردی سه بخش کشاورزی، صنعتی و نفتی را مورد مطالعه قرار داده است. این کتاب در سال ۱۳۷۱ توسط نشر نی چاپ شده و به دلیل استقبال گسترده در همان سال به چاپ دوم رسیده است.

۲. اقتصاد ایران: برنامه ریزی، سیاست، فرهنگ

دکتر حسین عظیمی که از اساتید مشهور حوزه اقتصاد توسعه است، در این کتاب ۴۶ گفتار، سخنرانی و مقاله خود را گردآوری کرده و آن را در چهار بخش سامان داده است: برنامه ریزی و توسعه (در ۱۲ گفتار)، اقتصاد ایران (۱۳ گفتار)، اجتماعی (۱۵ گفتار) و فرهنگ و اقتصاد (۵ گفتار).

این کتاب را نشر نی در ۷۲۲ صفحه به زیور طبع آراسته است.

۳. اقتصاد رشد و توسعه

دکتر قره باغیان در جلد نخست این دوره دوجلدی، به بررسی نظریه های کلاسیک توسعه و مفاهیم مختلف رشد اقتصادی پرداخته و نظریه هایی را که در دوران جنگ سرد و سال های اخیر درباره توسعه اقتصادی در جهان سوم مطرح شده اند، بررسی و نقد کرده است. در جلد دوم، نویسنده با کاستن از سطح انتزاع نظری، به عملکرد توسعه در جهان سوم، شرایط داخلی لازم برای توسعه، شرایط بین المللی، عملکرد بخش های کشاورزی، صنعت، سیاست های پولی و مالی، سرمایه گذاری خارجی و برنامه ریزی می پردازد. «نشر نی» این کتاب را با قیمت ۹۸۰۰ تومان و در ۶۰۰ صفحه به چاپ رسانده است.

۴. پژوهش های راهبردی در توسعه اقتصادی ایران

شاید حالا که محمدباقر نوبخت در قامت یکی از ارکان اصلی دولت یازدهم قرار گرفته است، این کتاب خواندن تر باشد. این اثر به نوعی محصول کار مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام در فاصله سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۵ است. در این یک سال، معاونت پژوهش های اقتصادی در غالب شش گروه پژوهشی (اقتصاد کلان، اقتصاد انرژی، عدالت و رفاه اقتصادی، شاخص سازی و آینده پژوهی، فناوری های نو و برنامه و بودجه) با همکاری ۷۵ محقق پیوسته و وابسته، به بررسی توسعه اقتصادی ایران و راهکار آن پرداخته است. مجموعه دوجلدی این کتاب، گزارشی از خطوط اساسی این بررسی ها است. محمدباقر نوبخت، حمیدرضا برادران شرکا، موسی غنی نژاد، مسعود نیلی و گروه کثیری از محققان و مدیران دولتی در این پژوهش شرکت یافته اند. این کتاب محصول انتشارات مرکز تحقیقات استراتژیک و در ۱۱۰۶ صفحه است.

۵. اقتصاد ایران در تنگنای توسعه

در این کتاب به پرسش هایی نظیر اینکه چرا در کشاکش تاریخ، ایرانیان عقب ماندند و چه عواملی در این عقب ماندگی دخیل بودند؟ پاسخ داده می شود. اما این تنها یک کتاب در حوزه تاریخ توسعه نیست، بلکه با اتکا به نظریات

جدید اقتصاد سیاسی، به طرح یک چارچوب تحلیلی مبتنی بر نهادگرایی جدید همت می گمارد. با این چارچوب تحلیلی، نویسندگان سعی می کنند تا به توضیح چگونگی گذار از وضعیت فعلی به سوی توسعه را که بیش از ۱۰۰ سال است برای ایرانیان به آرزو تبدیل شده است، بدهند.

اقتصاد ایران در تنگنای توسعه را می توان کتابی دانست که با رویکرد نهادگرایی جدید به اقتصاد ایران می نگرد و با نظریات جدید توسعه اقتصادی و اقتصاد سیاسی، سعی در توضیح و ارائه راه حل دارد. در این کتاب، تحلیل اقتصاد ایران به صورت کلی به دو سطح ساختاری و عملکردی تقسیم می شود. در سطح ساختاری به بحث های تاریخی، توسعه ای و نهادی پرداخته می شود و در بحث عملکردی، بحث ها بیشتر مبتنی بر چگونگی عملکرد اقتصاد ایران و ارائه راهکارهایی برای بهبود این عملکرد از وضعیت حادقلی به وضعیت حداکثری است.

دکتر موسی غنی نژاد در مقدمه خود بر این کتاب نوشته است: «کتاب های جدی و مفید درباره اقتصاد ایران اندک شمارند. اغلب نوشته ها در این خصوص، در بهترین حالت، صرفاً توصیفی اند و در بدترین حالت، بیانه های سیاسی بی محتوا و فاقد استدلال و... در این آشفته بازار تحلیل های اقتصادی تاریخ ایران، انتشار کتاب حاضر غنیمت است. فضیلت بزرگ نویسندگان جوان و خوش فکر این کتاب پرهیز از داوری های احساساتی سیاست زده و توجه دقیق و هوشمندانه به اهمیت نهادها است. آن ها از همان آغاز، به روشنی رویکرد نظری خود را بیان می کنند و به خوانندگان هشدار می دهند که با ابزار تحلیلی متفاوتی از آنچه رایج است، به تبیین اقتصاد ایران اهتمام خواهند ورزید. اتخاذ چنین رویکردی موجب شده که نویسندگان از داوری های شتاب زده و ساده انگارانه رایج در خصوص معضلات بنیادی اقتصاد ایران بپرهیزند.»

حمید زمان زاده و صادق الحسینی این کتاب را توسط نشر مرکز به علاقمندان این حوزه ارائه کرده اند.

۶. استراتژی های رشد و توسعه اقتصادی

محمدقلی یوسفی در این کتاب به تحلیل مسائلی می پردازد که برای کشورهای توسعه نیافته حائز اهمیت اند. مؤلف سعی کرده با تحلیل ریشه های مسائل، خوانندگان را از افتادن در دام تحلیل های صوری متغیرهای ظاهری و بی بنیان برحذر دارد. در بررسی کلینیکی اقتصاد، نهادها به مثابه عناصر کلیدی توسعه معرفی می شوند؛ اما برخلاف تصور مرسوم در اندیشه های سنتی اقتصاد توسعه، نهادها، مناسب و یا سازگار با فرایند توسعه فرض نمی شوند، بلکه بر طراحی و تدوین آن ها متناسب با شرایط و برقراری حاکمیت قانون، آزادی فردی، حقوق مالکیت، کنترل فساد و رانت، شفافیت و پاسخگویی تأکید می گردد. اعتقاد بر این است که نهادها هستند که فرصت ها، انگیزه ها، ریسک ها و محدودیت ها را تعیین و سیاست ها را طراحی و تدوین می نمایند.

برخلاف تصور مرسوم، در این جا «رشد و توسعه» و نیز «بازار و آزادی» مترادف تلقی نمی شوند و مسیر توسعه یگانه و خطی منظور نمی شود و یا «رشد و توزیع»، «عدالت و کارایی»، «درون گرایی و برون گرایی» و «تورم و بیکاری» متضاد دانسته نمی شوند، بلکه بر جنبه های تکمیلی آن ها تأکید می شود و مسیر توسعه چندگانه و زیگزاگی معرفی می شود، مسیری که در آن، انسان «هدف» و خود «وسیله» توسعه شمرده می شود و بر این نکته تأکید می شود که «رشد» بدون عدالت و آزادی، توسعه را از قالب تهی می سازد.

«نشر نی» این کتاب را در ۳۳۶ صفحه و با قیمت ۱۶ هزار تومان راهی بازار نشر کرده است.

